

Justitiedepartementet
ju.L5@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över remiss: En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer, SOU 2024:13, svar senast: 2024-06-26

Er beteckning: Departementsremiss Ju2024/00351

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag och rekommenderar att ändringar i lagen om kontaktförbud genomförs så att Sverige har ett modernt och ändamålsenligt regelverk. Länsstyrelsen betonar att samtliga ändringar gällande en effektivare kontaktförbudslagstiftning sker i nära samarbete med relevanta aktörer. Resurser bör prioriteras för att säkerställa en god implementering för genomförandet av förslagen i betänkandet.

Centrala delar från betänkandet som Länsstyrelsen önskar lyfta fram är:

- **Behovet av en reform:** I betänkandet står det att lagen om kontaktförbud, trots lagändringar de senaste åren, är restriktiv i relation till lagens syfte att förebygga och förhindra brott. Behovet av att stärka barns ställning i ärenden som rör kontaktförbud ligger i linje med andra åtgärder samhället gör för att främja barnperspektiv och barnets bästa i komplexa och ingripande processer.

Länsstyrelsen tillstyrker de resonemang som förs gällande behovet av en ny reform.

- **Kriterier för kontaktförbud:** Betänkandet bedömer att det finns behov för att bevilja kontaktförbud vid vissa former för kontrollerande beteenden, som i dag inte omfattas av den befintliga lagstiftningen. Exempel på kontrollerande beteenden som lyfts i betänkandet är övervakning med digitala hjälpmedel. Det föreslås även att kontaktförbud kan utfärdas om det finns risk för påverkan i syfte att förhindra att

vittnen och andra förhörspersoner att lämna information till brottsbekämpande myndigheter, något som kan hota fundamentet i rättsväsendet. Betänkandet föreslår, mot bakgrund av den forskning som finns på området, att Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten får i uppdrag att gemensamt se över användningen av strukturerade riskbedömningar. Syftet med förslaget är att öka förutsättningarna för mer nyanserade riskbedömningar.

Länsstyrelsen tillstyrker de resonemang som förs gällande kriterier för en ny reform.

- **Elektronisk övervakning:** Betänkandet bedömer att den tekniska utrustningen som används idag för att övervaka kontaktförbud brister. För att elektronisk övervakning ska fungera effektivt bedöms det som en förutsättning att den tekniska utrustningen för övervakning uppdateras till ändamålsenlig utrustning. Bedömningen är att elektronisk övervakning även i fortsättningen bör bara kunna användas vid utvidgade och särskilt utvidgade kontaktförbud.

Länsstyrelsen tillstyrker de resonemang som förs gällande att den elektroniska utrustningen för att kontrollera kontaktförbud bör uppdateras.

Länsstyrelsens yttrande

Behovet av en reform (SOU 2024:13 s. 16)

Utredningens bedömning är att det finns ett behov av att stärka lagens brottspreventiva funktion. Detta genom att utöka möjligheterna att meddela kontaktförbud. Utredningen poängterar att lagstiftningen på ett tydligt sätt behöver ge utrymme för nyanserade riskbedömningar. Dessa åtgärder, tillsammans med andra insatser så som utvidgat- och särskilt utvidgat kontaktförbud, kan bidra till att skapa en mer ändamålsenlig lagstiftning. Utredningen lyfter även fram behovet av att stärka barns ställning i ärenden om kontaktförbud. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att lagstiftningen har ett tydligt barnperspektiv och att samtliga berörda myndigheter behöver beakta barnets bästa i ärenden gällande

kontaktförbud. Samhället befinner sig i en tid där barn lyfts som rättssubjekt på flera områden. Ett exempel är barnfridsbrott som egen brottsrubricering och ett annat exempel är nya reformen om skyddat boende där barn inte längre är medföljande till en våldsutsatt vårdnadshavare, men får ett eget placeringsbeslut. Det är viktigt att barn som anhöriga till våldsutövare uppmärksammas. Detta bör synas i de ändringar som görs i lagstiftningen gällande kontaktförbud. Att införa strukturerade riskbedömningar är en viktig åtgärd. I Socialstyrelsens dödsfallsutredning framkom det att polis och socialtjänst sällan hade gjort tidiga bedömningar av risken för upprepat våld¹. Länsstyrelsen vill poängtera att det är viktigt att säkerställa att det finns rätt kompetens bland de aktörer som ska genomföra införandet av strukturella riskbedömningar. Kunskap om de olika våldstyperna och våldsförståelse är en förutsättning för genomförandet av en sådan implementering vid Brotts i Nära Relation (BINR) enheter vid Polismyndigheten. Länsstyrelsen bedömer även att implementeringen av nya arbetsmetoder och fortbildningen kring våldsförståelse bör ske i nära samarbete med relevanta aktörer med god kompetens på området.

Kriterierna för kontaktförbud (SOU 2024:13 s. 17)

Betänkandet bedömer att det finns behov för att bevilja kontaktförbud vid vissa former för kontrollerande beteenden, som i dag inte omfattas av den befintliga lagstiftningen. Exempel på kontrollerande beteenden som lyfts i betänkandet är övervakning med digitala hjälpmedel. Länsstyrelsen bedömer att definitionen på vad kontrollerande beteende är bör tydliggöras, samt ligga i linje med de olika våldstyperna, och inte enbart begränsas till kontroll genom digitala hjälpmedel. Kontrollerande beteenden kan utövas även genom latent våld, materiellt våld, ekonomiskt våld med flera. Digitalt våld är en av nio våldstyper².

Elektronisk övervakning (SOU 2024:13 s. 19)

Då syftet med en uppdaterad lagstiftning är att den ska vara ändamålsenlig och modern det är viktigt att rekvisiten för när man kan tillämpa elektronisk övervakning är tydliga. Länsstyrelsens bedömning är att en modern kontaktförbudslagstiftning i större utsträckning behöver fokusera på det faktiska skyddet för skyddspersonen. Att kombinera

¹ Dödsfallsutredningen 2016-2017. Socialstyrelsen 2018. S. 36

² Våld i nära relationer. Socialstyrelsen 2023. S. 28

elektronisk övervakning med geografiskt förbudsområde borde vara ett alternativ, bedömer Länsstyrelsen. Detta med syfte att öka skyddspersonens möjlighet till en fungerande vardag som innebär arbete/studier, förskola/skola, barns aktiviteter och närhet till livsmedelsaffär. Samtliga nämnda platser borde geografiskt förbudsområde täcka. Har skyddspersonen minderåriga barn är detta en åtgärd som borde bedömas i samband med beslut om kontaktförbud och efter en nyanserad riskbedömning. Är minderåriga barn en del av hushållet där en vårdnadshavare är skyddsperson och blivit beviljad kontaktförbud, anser Länsstyrelsen, att rekvisiten för utvidgat eller särskilt utvidgat kontaktförbud bör vara lägre ställda. Den stress och psykiska påfrestning det innebär att vara skyddsperson bör tas i beaktning i relation till den roll man har som omsorgsperson. Ett sådant perspektiv, när man ska utöka skyddet för utsatta personer, behöver på ett tydligt sätt visa att man har barnperspektivet med när man formulerar en modern och ändamålsenlig lagstiftning.

Författningsförslagen (Kap 1 i SOU 2024:13)

Det är positivt att författningsförslagen betonar ett utökat skydd för skyddspersoner. Detta genom att föreslå lagändringar som går bredare än vad det tidigare har gjort. Det är positivt att författningsförslagen tydliggör att anstiftan, förberedelse och stämpling till brott kan ingå i de särskilda brotten hedersförtryck, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Länsstyrelsen betonar vikten av att ansvaret gentemot barn, skyddspersoner med minderåriga hemmaboende barn, individer med funktionsnedsättningar och särskilda behov av anpassat stöd tydliggörs i författningsförslagen. Genom att lyfta fram detta ytterligare skulle det bidra till en mer inkluderande och rättvis lagstiftning.

Länsstyrelsen välkomnar de ändringar som författningsförslagen kommer med.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anneli Hulthén med utvecklingsledare Helene Hansen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Sara Lhådö, enhetschef medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.